

ÖVNINGAR: TOBAK OCH HÅLLBAR UTVECKLING

För att fördjupa kunskapen om tobakens effekter på människor och vår omvärld kan det vara bra att diskutera och reflektera kring dessa ämnen tillsammans med andra. Detta dokument innehåller diskussionsfrågor som är baserade på informationen i våra faktablad om tobak och global hållbar utveckling. Det innehåller även en värderingsövning där eleverna får ta ställning till olika påståenden kopplat till tobak, och avslutningsvis en gruppövning där eleverna får diskutera och argumentera för vilka åtgärder som krävs för att uppnå en tobaksfri generation.

I detta material omfattar begreppet "tobak" alla tobaksprodukter, både traditionella produkter såsom cigaretter, snus och vattenpipa, och nyare produkter såsom e-cigaretter, vitt snus och HTP-produkter (Heated Tobacco Products).

Övningarna är baserade på följande faktablad:

- TOBAK OCH GLOBAL HÄLSA
- TOBAK, FATTIGDOM OCH BARNARBETE
- TOBAK OCH MILJÖ
- TOBAKSINDUSTRINS STRATEGIER
- TOBAK OCH AGENDA 2030

DISKUSSION: TOBAK OCH GLOBAL HÄLSA

1. Hur påverkas hälsan hos personer som använder tobak? Vilka effekter har nikotin på hälsan och särskilt hjärnan?
2. Är tobak ett folkhälsoproblem i Sverige? Tycker ni att Sverige gör tillräckligt mycket för att skydda unga och vuxna från hälsoriskerna med tobak? Varför/varför inte?
3. Hur påverkas hälsan hos vuxna och barn som arbetar med att odla tobak?
4. Hur kan tobakskonsumtion bidra till ojämlik hälsa mellan olika befolkningsgrupper inom ett land?

DISKUSSION: TOBAK, FATTIGDOM OCH BARNARBETE

1. På vilka sätt orsakar tobaksindustrin fattigdom bland personer som arbetar med att odla tobak?
2. Vad finns det för hinder för tobaksbönder att byta till ett mer lönsamt jobb? Vad tror ni behövs för att de hindren ska kunna överkommas?
3. På vilka sätt påverkas barn som arbetar på tobaksodlingar - kortsiktigt och långsiktigt?
4. Vilka internationella konventioner finns för att skydda barns rättigheter? På vilka sätt strider arbetet på tobaksodlingar mot barns rättigheter?

DISKUSSION: TOBAK OCH MILJÖ

1. Hur påverkas djur och natur i områden som odlar tobak?
2. På vilka sätt bidrar tobaksindustrin till klimatförändringar?
3. På vilka sätt påverkar tobaksrelaterad nedskräpning, såsom fimpar, prillor och tobaksförpackningar, naturen i Sverige?
4. Vad kan vi i Sverige göra för att minska tobaksrelaterade miljöproblem?

DISKUSSION: TOBAKSINDUSTRINS STRATEGIER

1. Var ser ni tobaken i er vardag? Hur tror ni att det påverkar er?
2. Vilka strategier använder tobaksföretagen för att marknadsföra sina produkter i Sverige och i andra länder? Tror ni att det finns några skillnader? I sådana fall varför?
3. Vilka strategier använder tobaksföretagen för att påverka länders folkhälsopolitik?
4. Idag kringgår tobaksföretag svensk tobakslagstiftning genom att marknadsföra nya nikotinprodukter som "tobaksfria", vad får det för konsekvenser? Vad anser ni att kändisar, influencers och förebilder har för ansvar i marknadsföringen av tobaksprodukter?

VÄRDERINGSÖVNING: TRE HÖRN

I denna övning får eleverna ta ställning till en rad påståenden om tobak. Förslagsvis går de till ett av tre hörn som representerar följande alternativ: håller med/håller inte med/annat. Därefter ges möjlighet att motivera och diskutera sina ställningstaganden.

Viktigt: Det finns inga rätt eller fel svar - alla har rätt till sin åsikt och alla har rätt att ändra åsikt.

Påståenden

- Det skulle vara ok att ett svenskt tobaksbolag marknadsförde snus i låg- och medelinkomstländer.
- Tobak är en orsak till fattigdom.
- Barnarbete kan under vissa omständigheter vara okej för barnet och dess familj.
- Tobak är så farligt för hälsan att det borde totalförbjudas.
- Tobaksreklam ger en rättvis bild av tobak och tobakskonsumtion.
- I Sverige har vi en fungerande tobakslagstiftning.
- Det är upp till var och en om man vill använda någon typ av tobaksprodukt, exempelvis cigaretter, e-cigaretter, snus, vitt snus.
- Den som använder tobaksprodukter medverkar indirekt till barnarbete och miljöförstöring.
- Den som kallar sig miljömedveten kan inte bruka tobaksprodukter.

VÄGEN MOT EN TOBAKSFRI GENERATION?

Efter att ha tagit del av föreläsning och/eller faktablad inom projektet Tobaksbarn har eleverna förhoppningsvis fått ny kunskap och inspiration att diskutera i klassrummet. Denna övning syftar till att de ska få tänka till kring vilka argument som kan motivera ungdomar att avstå tobak, samt vilka samhälleliga insatser som är bra och effektiva för att stödja barn och unga till att förbli tobaksfria.

Diskussionsfrågor

1. Vilka fakta/argument tror ni fungerar bäst för att motivera ungdomar att avstå tobak?

Exempel: miljöpåverkan, mänskliga rättigheter, barnarbete, hälsorisker, tobaksindustrins strategier

2. Vilka insatser/aktiviteter tror ni är viktigast för att skolan och samhället ska stödja ungdomar till att förbli tobaksfria?

Exempel: tobakslagar, kunskapsspridning, tobaksfri skoltid (betydelsen av tobaksfri skoltid beskrivs under mål 4 i faktabladet om tobak och Agenda 2030)

Utförande

1. Eleverna delas in i mindre grupper, om 3-4 personer.
2. Grupperna diskuterar frågorna i cirka 10-15 minuter.
3. Diskussionen ska leda till att grupperna enas om tre argument och tre insatser som de tycker är viktigast. Dessa skrivs ned på varsin post-it-lapp (ett förslag per lapp). Alternativt antecknas alla förslag på samma ställe.
4. Till sist kan alla grupper klistra fast eller skriva sina förslag på en whiteboardtavla så att hela klassen kan ta del av idéerna. Det kan också vara intressant att sammanfatta vilka förslag som uppfattades viktigast i hela klassen, exempelvis genom att kategorisera de förslag som liknar varandra och räkna antalet.

Lycka till!